

Erdei gyümölcsök II. 2. Fajnevek a *Rosa* nemzetségben

erdei rózsza J. *Rosa arvensis* (P. 482). Dél-és Közép-Európában honos, régebben természetették is. Gyümölcse kis bogyó, színe élénkpiros, madarak, emlősök is eszik.

A fajt 1807-ben még *pallagi Rózsza* (MFüvK. 302), 1924-ben (MF. II: 543) és 1952-ben már *erdei rózsza* 'Rosa arvensis' (Növhat. 322). néven említik, minden bizonnyal a ném. *Wald-rose* 'ua.' (W.; R. 1890: Meyers 963) alapján, ennek tükörfordítása; vö. még sp. *rosa silvestre* (W.), azaz 'erdei rózsza'. A faj más nyelvi nevei és a latin szaknyelvi *arvensis* faji jelző ugyanis nem 'erdei', hanem 'szántóföldi, vetési' jelentésű, a lat. *arva* 'szántóföld, vetés' szóból való. *Erdei* faji jelzőjét az indokolja, hogy bükkösök és gyertyános-tölgyesek, ritkán túlelvélű vagy vegyes erdők aljnövényzeteként fordul elő. Idegen nyelvi nevei közt ugyancsak élőhelyre utal a ném. *Feldrose* (AFE. 102; R. 1890: Meyers 963), ang. *field rose* (W.), fr. *rosier des champs* (uo.; R. 1887: CA. 53), sv. *fältros* (GRIN.), szln. *njivni šipek*, ol. *rosa dei campi* (ALP.), *rosa arvense*, sp. *rosal de poteros*, or. *poza paševna* (AFE. 102), azaz 'mezei rózsza' is. Társneve a ném. *kriechende Rose*, *Kriechrose*, *wilde Kletterrose* (uo.), *Ranken-rose* (W.; R. 1890: Meyers 963), azaz 'kúszó v. mászó rózsza', valamint a *weisse Wildrose* (AFE. 102), *große Hunds-Rose*, *Hundsorn* (W.), vagyis 'fehér vadrózsza', 'nagy kutyarózsza', illetve 'kutyatüske'.

illír rózsza J. *Rosa polyacantha* (P. 484). Nálunk is honos. Tojásdad termése piros. Az *illír* faji jelző a botanikában nem népnév, hanem egy taxon (faj, alfaj) területi elterjedését jelzi. Ezt a fajt Borbás Vince nyilván az *illír* flóraidékbe sorolta (Borbás 1880: 490), a nyugat-balkáni flóratartomány (Illiricum, illetve Illyricum) flóraeleme. Társneve a latin szaknyelvi binómen tükörfordítása, a *sok-tüskéjű rózsza* (uo.). A latin faji jelző a már Theophrasztnál olvasható ókori gör. *polyákanthosz* kifejezéssel alkotott (< gör. *polý* 'sok, számos' és *ákantha* 'tüske, tövis').

berki rózsza J. *Rosa corymbifera* (P. 483). Európában, Észak-Afrikában és Délnyugat-Ázsiában honos. Ősszel fényes skarlátvörös az ovális csipkebogyó színe, teljesen éretten édes és finom, különösen, ha már megcsípte a fagy.

1952-ben a *berki rózsza* a *Rosa dumetorum* (Növhat. 324). A latin szaknyelvi *corymbifera* faji jelző 'borostyánvirággal viselő' értelmű, a gör. *korymbophórosz* 'ua.' fordítással átvett megfelelője. A Pliniusnál olvasható lat. *corymbus* 'borostyánvirággal' (< gr. *kórymbosz* 'ua.' [G. 180]) és a lat. *-fer* 'hordoz' végződés összetétele. Ezzel alkotott a berki rózsza ang. *corymb rose* (EL.), fr. *églantier en corymbe* (TB.), *rosier corymbes* (AFE. 103), *rosier corymbifère*, ol. *rosa corimbifera* (ALP.) és észt *kännas-kibuvits* (LH.) elnevezése is. Társneve a *Déséglyse-rózsza* (D.), a latin *Rosa* deseglisei szinonima tükörfordításával jött létre, akárcsak a ném. *Déséglyse-rose* (GRIN.), ol. *rosa di Déséglyse*, sp. *rosal de Déséglyse* és a fr. *rosier de Déséglyse* 'ua.' (AFE. 103). A holl. *heggenroos* (uo.), ném. *Hecken-rose* 'ua.' (GRIN.) 'sövényrózsza', az ang. *thicket dog rose*, a ném. *Busch-rose* (ALP.) és a dán *krat-rose* (LH.) 'bozót-(kutyarózsza)', a dán *håret hunde-rose*, sv. *hårig stenros*, norv. *lodnesteinnype* 'szőrös (kutyarózsza)' (uo.).

mocsári rózsza J. *Rosa palustris* (P. 483). Származási helye Észak-Amerika. Hosszú és késői, illatos virágzását követi az ovális alakú, piros bogyós gyümölcsök érése.

A latin szaknyelvi binómen tükörfordítása a magyar név, akárcsak a faj ang. *swamp Rose*, ném. *Sumpfrosee* (WR. 78), sv. *sumpros* (GRIN.), fr. *rosier des marais* (W.) elnevezése. Arra utal, hogy jól túri a nedves, vizes, ingoványos talajt.

keménylevelű rózsza J. Rosa caesia /coriifolia/ (P. 483). Egész Európában és Törökországban honos. Virága élénk rózsaszín, a csipkebogyó piros és gömbölyű.

1952-től adatható (Növhat. 324), a børszerű levelekre utal a név. A latin szaknyelvi *coriifolia* faji jelzőnek 'bőrlevelű' a jelentése, a lat. *corium* 'bőr' és a *-folius* '-levelű' szavak összetétele. Dán *stivbladet rose*, cs. *růže kožolistá* (LH.), ném. *lederblättrige Rose*, or. *роза кожистолиственная* (AFE. 102), fr. *rosier à feuilles coriaces*, ol. *rosa con foglie coriacee* (AA.), szln. *usnjatolistni šipek* (ALP.) nevének is 'bőrlevelű rózsza' a jelentése. A ném. *Leder-rose* 'ua.' (uo.) pedig egyszerűen 'bőr-rózsza'. Levelei ugyanakkor fényesen kékeszöldek, ez az alapja latin szaknyelvi *caesia* 'kékeszöld' faji jelzőjének, valamint ol. *rosa bluastra*, fr. *rosier bleuâtre* (uo.), *rosier bleu-gris*, ang. *glaucous-leaved rose* (AFE. 102) és dán *blågrøn rose* (LH.) elnevezésének.

vogézeki rózsza J. Rosa vosagiaca (P. 484). Gyógynövényként a vadon élő fajok közül ez a legértékesebb, 3–4 bogyója már fedezi a napi C-vitamin-szükségletet.

Földrajzi névvel alkotott terminus, a *Vogézek* Nyugat-Európában, a Rajnánál húzódó hegy-lánc, a faj ott igen elterjedt. Latin szaknyelvi *vosagiaca* faji jelzője és a ném. *Vogesens-Rose* (WR. 28), ol. *rosa dei Vosgi*, cs. *růže vogézká* (LH.), or. *роза vogезская* (AFE. 106), fr. *rosier des Vosges* (uo.; R. 1828: *églantier des Vosges* [TB.]) megfelelők ugyancsak erre utalnak. 1952-ben a *szürke rózsza* (Növhat. 324) neve olvasható, 1981-ben ezt a társnevet szótározta Priszter is (AFE. 106). Ennek nyilván a ném. *graugrüne Rose* 'ua.' (uo.) név volt a mintája. Ugyancsak színre utaló neve a ném. *blaugrüne Rose* (uo.), azaz 'kékeszürke rózsza'.

gyepűrózsza J. Rosa canina (P. 217). Eurázsiai flóraelem, Észak-Amerikában is meghonosították. A húsos vacokból keletkezik az éretten fénylő, piros csipkebogyó, amelynek belsejében több kőkemény mag található. Nagy a C-vitamin-tartalma.

A vadon előforduló hazai rózsafajok közül legismertebb a gyepűrózsza. Nem régi terminus, 1966-tól adatható (MNöv. 71). Az összetett növénynév *gyepű-* előtagjának a középkori Magyarországon az ország vagy valamely birtok határait védő, járhatatlanná tett területsáv, árok, sövény, földhányás a jelentése, tehát a *gyepűrózsza* ennek a vadrózsafajnak az élőhelyére utaló elnevezés.

Jóval régebbi a magyar írásbeliségben *csipkebokor* (uo. 200; N. *csipkebukor*, *csitkebokor*, *sipkebokor*, *csipkebakar*, *csipkefabukor* [ÚMTsz.]) társneve. Mint növénynév, okiratokban már 1246-ban felbukkan: „meta incipit ab vna dymo, que wlgariter *chipebokor* apellatur”, 1291-ben *chypkebokor* (Oklsz.), majd 1405 k.: „*rubus, chipke*” (SchlágSzj.), akkor a földi szeder neve. A régi oklevelekben a csipkefa szinte minden tuskés fa vagy bokor neve, így 1284-ben *frutices spinarum*, 1305-ben *dumus*, 1435-ben *dumus spinetus* (Oklsz.) a fordítása. Egy 1477-ből való oklevélben a csipkebokor jelentése már 'rosea silvestres' is (uo.). 1517-ben a Jordánszky-kódexben és 1578-ban Meliusnál *czipke* 'cynosrhodos, az az Rubus Vngaricus' (Herbarium fol. 24). 1590-ben a Károli Gáspár-féle Vizsolyi Bibliában *cytpe bokor*, ugyanebben az évben *czipke rosa* (SziksZF.). Ez utóbbi hasonneve máig szerepel a szakirodalomban, a *csipkerózsza* (P. 217; N. *csipkerózsza*, *csüknyerózsza* [ÚMTsz.]) jelentése 1585-ben 'tüskerózsza': *coroneola – Tsipke-rosa* auagy *rusa*; illetve *cynorrhodon – Parlagi rosa* auagy *tsipke rosa* (Cal.). 1807-ben *tsipke Rózsza* (MFüvK. 302) a *Rosa canina*. Kassai József „Szármatató 's gyökerésző magyar-diák szókönyv” (Pest, 1833–36) című szótárában *tsipke rósa*, 1881-ben *csipkerózsák 'Caninae'* (MTtK. XVI: 312), 1893-ban *csipke-rózsza* (PallasLex.), 1911-ben *csipkerózsza* (Nsz. 75), 1966-ban ua. 'Rosa p.p.' (MNöv. 200). A *csipke* a TESz. szerint szláv eredetű szavunk, a blg., mac. *sipka*, szlk., szorb *šipka* megfelelője, ezek a 'tüske, tövis; nyíl' jelentésű szláv *šipъ* szó származékai. A szbhv. *šipak*, cs. *šipek* ugyanebből a töből, de más képzővel alakult. Erdélyben néhol ma is *csipkét* mondanak a tuskére, tulajdonképpen annak szinonimája. A népnyelvben *csipkefa* (R. 1893: PallasLex., *csitkefa*, *csüpkéfa*, *csipkenyefa* [ÚMTsz.]), *bicskafa* (R. 1911: Nsz. 259, 1966: MNöv. 200), *bicskafa* (R. 1902: MVN. 103) és *csipkevirág* (ÚMTsz.). A *csipke* szó mindkét értelmezése jól látszik a *Csipkerózsika* néven, amely a német *Dornröschen*, azaz Tüskésrózsácska fordítása.

Megvan a *csipke* szó a gyepűrózsza *ebcsipke* 'Rosa p.p. a kerti fajok kivételével' (MNöv. 200) társnevében is. 1584-ben Beythe István szerint: „*Rosa canina, eb chypke; hoc est caninus rubus*” (NomPann. 364). 1902: *ebcsipke* (MVN. 103), 1908: ua. 'Rosa canina' (Zelenyák 29), 1911: ua. (Nsz. 259), 1924: ua. (MF. II: 543). Az *eb-* pejoratív jelzői előtag a növény szüröségére utal. További

társneve is hasonló, az *ebrozsa* (1578: *ebrosa* 'cynosrhodos' [Melius: Herbarium fol. 24], 1894: *ebrozsa* [PallasLex.], 1924: ua. [MF. II: 543]) vagy *kutyarózsa* (MNöv. 200) a gyepürózsa latin szaknyelvi *Rosa canina* nevének tükörszava. A latin fajnevet először Linné tette közzé, 1753-ban (Sp.pl. I: 491), megfelelője a ném. *Hundsrose* (M. 235), dán *hunde-rose*, fi. *koivanruusu*, észt *koer-kibuvits*, izl. *hundarós*, holl. *hondsroos* (W.), ang. *dog rose*, ol. *rosa canina*, fr. *églantier des chiens*, *rosier de chien*, port. *rosa de cão*, *roseira de cão* 'ua.' (LH.) név is.

Skarlátpiros gyümölcsre *csipkebogyó* (MNöv. 200; R. 1893: PallasLex., N. *csipkerózsabogyó* [ÚMTsz.]) néven közismert, mert bogyóra emlékeztető a termés. Erre utal fi. *ruusunmarja* (W.), azaz 'rózsabogyó' elnevezése is. Nálunk a népnyelvben *csiggenye* (R. 1893: PallasLex.), *csicskenye*, *csiikenye* (ÚMTsz.), 1924: N. *bicske*, *csirke*, *csipkenye* (MF. II: 543), illetve *bugya* és *szaragógya* (uo.). A *csipkenye* elnevezés a *csipke* 'ua.' + *gelegenye* 'galagonya' szavakból alakult. Gyakran előforduló növény, ezért fontos szerephez jut a helynévadásban is a csipkebokor. Számos terület, határ rész elnevezésének alapja. Gyakori a valamivel ellátottságot kifejező -s képzős megoldás, majd a név kaphat további -i képzőt. Ilyen földrajzi név a *Csipkés*, *Csipkés gödre*, *Csipkési verő* (verő 'a domboldal déli lejtője'), *Csipkési orom*, *Csipkés-tető*, *Kis-csipkési-erdő*.

A faj jól ismert társneve a megkülönböztető jelzős *vadrózsa* (P. 217; 1897: ua. [PallasLex.], 1902: ua. [MVN. 103], 1911: ua. [Nsz. 259], 1966: ua. [MNöv. 71]), szó szerinti megfelelő a ném. *wilde Rose* (PbF. 119), alsószász *wilde roze*, felsőszorb *džiwnja róža*, le. *róža dzika*, hv. *divlja ruža* (W.), afrikaans *wilderoos* 'ua.' (GRIN.). További társneve a *tüskefa* (R. 1902: ua. [MVN. 103], 1911: ua. [Nsz. 322], 1924: ua. [MF. II: 543], 1966: ua. [Vas megye / MNöv. 195]) és az *istenátkozta tüske* (NéprLex.; R. 1924: *istenátkoztafa* [MF. II: 543]). A szörnyen tuskés, szűrös vadrózsa neve az olaszban is *rosa spina* (ME. 380), azaz 'tuskés rózsa'. Szűrös, tuskés növény voltára utal a lat. *Cynosbaton* (< gör. *kynosz* 'a kutyáé'; *batosz* 'szeder'). A régi görög név azonban nem a szeder volt, hanem egy szintén tuskés növényé, egy vadrózsa fajté: *kynoszbatosz* 'Rosa sempervivens' (PbF. 143; R. 1578: *Cynobatus* [Herbarium 23], 1590: ua. [SzikszF.]). A németben ugyancsak *Heckenrose* (PbF. 119), illetve *Hagrose*, *Hagerose* (W.), *Hagebutte* (DWb. 1623), ezek első tagja azonos a *Hagedorn* 'galagonya' előtagjával, és a kfn. *hagen* 'tüskebokor' (uo.) szóból származik. A *Hagebutte* ennek, és a *butte* 'a csipkebokor gyümölcse' (uo.) szavaknak az összetétele. Ezt szintén átvette a magyar, délnémet módosulataiból lett a tájszótárakban olvasható *hécseđli*, *hécslí*, *hécseđli*, és a Pallas lexikonban a *hécseđli*, *hecserli*, *hecsepecs*. A ném. N. *Hetscherl*, *Hetschal*, *Hetschepetsch*, *Hetschepetsche* 'ua.' (W.) átvétele, a magyar kicsinyítő képzős alakok pontosan követik a bajor-osztrák szóalakot. A csipkebogyót magas vitamintartalma miatt *észak-narancsa* néven is említették, Erdélyben *istengyümölcs* (NyIrK. 4). A *kakadér* (uo.) neve az aranyosszéki nyelvjárásban a ro. *cacadár* 'ua.' átvétele. A ro. *ă*-nek megfelelő é, ê fokon keresztül nyúlhatott meg az *r* hatására.

A népnyelvben nem tuskés ágaira, hanem a gyümölcsre vonatkozik a Balatonnál, Kemenesalján és a Székelyföldön használatos *seggvakaró* (R. 1783: NclB., 1893: PallasLex. álgyümölcs a.), a moldvai Bogdánfalva környékén a csángó *szegvakaró-cipke* (Zelnik), Erdélyben, Háromszék határán *segvakarcs*, *segvakarou* (NyIrK. 4), a Bakonyban a *seggvizskető*, Beregben a *seggvakarcs*, Somogyban a *seggbökdő* (ÚMTsz.) neve. A németben az ugyanilyen értelmű N. *Arschkratzel* (R. 1854: Grimm:DWb. I: 567), *Arschkitzel* (R. 1482: *arskutzel* [uo.]), *Arschkitzelche* (W.) neve használatos. Mint Kassai József fogalmaz 1834-ben, szókönyvében: „e fának a' gyümölcse, és kotsánja szőrös, a' ki ezt eszi tsipi, és marja al-felét, és meg vakarja”. Népetimológiai átalakítással keletkezett fr. *gratte-cul* (G. 183), azaz szintén a 'hátsót karcoló' jelentésű neve, a galagonya lat. *Crataegus* nevéből.

A csipkebogyó színére utal a népnyelvi *piroska*, *piroszipke* (NyIrK. 4) elnevezés. A Szigetközben a szagosabb csipkebokrot *Mária-nyugotta-bukornak* (Nyr. 71: 79) hívják, mert amikor Mária Betlehemből Egyiptomba menekült, elfáradt, és leült a rózsabokor tövébe pihenni. Ennek emlékére szagosabb azóta ennek a fajnak a virága. A szintén szigetközi Dunakilitiben a *Mária-nyukta-bukor* (Irtört.Közl. 1948. 1: 27) hajtásával tűzködik tele a sövénykaput, hogy a boszorkányok Szent-György-nap éjjel be ne repülhessenek az istállóba a teheneket megfajni. Ismeretes azon a vidéken *Máriafogta rózsza* (uo.) néven is. Tájszótárunk szerint egyik népi neve egy-két helyen a *mecsiás*, *mecsiés*, *macsiás*, a gyepürózsának a népi hiedelemvilágban betöltött jelentős szerepe alapján nyilván a *Messziás* nevével függ össze. Az etnobotanikai *szarkatövis* (R. 1604: *szarkatoevis* 'Cynosbaton' [MA.], 1762: *izarka-tövis* 'ua.' [PP. 988]) az erdélyi Csikszereda környékén a *Rosa*

canina neve (Gyógyn. 8). Az ol. *N. rosa matta* nevének 'bolondrózsa', a *spina novella* nevének 'új tüske' (ME.) a jelentése.

érdeslevelű rózsza *J. Rosa scabriuscula* (P. 484). Elterjedési területe az északi tájak és a mediterrán területek kivételével egész Európa. Gömb alakú bogyója élénkpiros.

1881-ben *érdes rózsák* 'Scabratae' (MTtK. XVI: 324). A latin szaknyelvi binómen volt a mintája, a *scabriuscula* faji jelző a lat. *scaber* 'érdes, karcos' szó kicsinyítő képzős alakja (< lat. *scabere* 'karcolni'), az érdes levelekre utal; vö. fr. *rosier scabriuscule* (AA.), ném. *Kratzrose* (G. 564), azaz 'érdes rózsza'.

magyar rózsza *J. Rosa hungarica* (*micrantha* var. *hungarica*) (P. 483). Alacsony, tüskés cserje, bogyója tojásdad alakú, a csészelevelek visszahajlók, korán lehullók.

Magyar és latin faji jelzőjét élőhelyéről kapta, a magyar rózsza Közép- és Kelet-Magyarországra, valamint Erdély növényzetének része. Szó szerinti megfelelője a le. *róza węgierska* 'Rosa zalana' (W.). A Rosa hungarica fajt Anton Joseph Kerner írta le először, 1869-ben, Bécsben publikált *Die Vegetations-Verhältnisse des mittleren und östlichen Ungarns und angrenzenden Siebenbürgens* című nagy összefoglalásának 26. részében (Österreichische Botanische Zeitschrift 19: 234).

piroslevelű rózsza *J. Rosa glauca* (*ferruginea*, *rubrifolia*) (P. 483). Közép- és Dél-Európában honos vadrózsza. Gyümölcse fényesen piros, gömbölyded csipkebogyó.

Hasonneve a *vöröslőlevelű rózsza* (uo. 217). Latin szaknyelvi *Rosa rubrifolia* szinonimája ugyancsak 'piroslevelű rózsza' jelentésű. Megfelelője számos nyelvben használatos; vö. ném. *rotblättrige Rose* (AFE. 103; R. 1899: Alpf. 137), fr. *rosier à feuilles rougeâtres* (AFE. 103; R. 1887: CA. 49), ang. *red-leafed rose*, ol. *rosa paonazza*, észt *punalehine kibuvits* (LH.), fi. *punalehtiruusu*, le. *róza ezerwonawa* (W.), szln. *rdečelistni šipek* 'ua.' (ALP.). A 'kékeszöld' jelentésű latin szaknyelvi *glauca* (< gör. *glaukósz* 'ua.') faji jelző alapja az, hogy vesszői és levélkéi kékesen ezüstösek; vö. ang. *glaucous dog rose* (uo.), holl. *rosier glauque*, dán *kobber-roseblågrøn rose*, le. *róza sina*, szlk. *ruža sivá*, cs. *ružje sivá* (LH.), ang. *milky-green rose*, or. *poza cuzaya* (AFE. 103), fr. *rosier glauque* 'ua.' (GRIN.). További nevei közt a ném. *bereifte Rose*, sv. *daggros* (uo.) és a norv. *doggrose* (LH.) 'deres', illetve 'harmatos rózsza', a holl. *bergroos* (W.) 'hegyi rózsza', a ném. *Hecht-Rose* (uo.) pedig 'csukarózsza' jelentésű, a hal túhegyes fogai hasonlóak a faj tüskéihez.

oszlópós rózsza *J. Rosa stylosa* (P. 217). Európai flóraelem. Termése csipkebogyó áltermés, fényesen piros. Fontos tápanyagforrása sok madárnak és a vadméheknek.

Magyar neve a latin szaknyelvi *stylosa* faji jelző alapján keletkezett, amely 'oszlópjellegű' jelentésű, a gör. *sztylosz* 'oszlóp' szóból való. A latin nevet először 1809-ben, Nicaise Auguste Desvaux tette érvényesen közzé. A névadás szemléleti háttere az, hogy a vacokkorong kúpos, rajta a bibék lazán összeforrt oszlópként kiállnak. A bibeoszlópot összetapadt bibeszálak alkotják. A faj idegen nyelvi nevei ugyancsak az oszlópós bibékre utalnak; vö. ang. *columned rose*, ol. *rosa stilosa*, sp. *rosal estiloso*, ném. *Säulengriffelige Heckenrose* (AFE. 106), *Griffel-rose*, fr. *rose stylée*, *rosier à styles unis* (www.bdflore05.org), *rosier à longs styles* (AFE. 106), *rosier à styles soudés* és ol. *rosa con stili saldati* (AA.).

molyhos rózsza *J. Rosa tomentosa* (P. 217). Európában és Észak-Amerikában nő. Bogyója piros, gömbölyded, igen magas a C-vitamin-tartalma: 1500–2000 mg / 100 g.

1881-ben *molyhos rózsák* 'Tomentosae' (MTtK. XVI: 312), 1952-ben *molyhos rózsza* 'Rosa tomentosa' (Növhat. 323), 1981-ben ua. (AFE. 106). A latin szaknyelvi *tomentosa* és a magyar *molyhos* faji jelző a dúsan molyhos, bársonyos levelekre utal, akárcsak fr. *églantier tomenteux* (TB.), or. *poza voiločnaja*, fr. *rosier tomenteux* (AFE. 106; R. 1887: CA. 51), ol. *rosa tomentosa*, sp. *rosal tomentoso*, ang. *woolly rose* (EL.), szln. *puhasti šipek* (W.), szlk. *ruža plstnatá*, cs. *ružje plstnatá*, észt *viltjas kibuvits*, holl. *viltroos*, dán *filt-rose*, ném. *filzige Rose* [LH.; R. 1890: *filzblätterige Rose* (Meyers 963)], sv. *filtros* (GRIN.) neve. Az ang. *downy rose* (uo.) 'hamvas rózsza', *downy-leaved dog rose* (AFE. 106) 'hamvaslevelű kutyarózsza', *harsh downy-rose* 'durva hamvas rózsza', a dán *kortstillet filt-rose*, *langstillet filt-rose* (LH.) 'rövid/hosszú kocsanys nemezrózsza' jelentésű.

örökzöld rózsza J. *Rosa sempervirens* (P. 484). Dél-Európában és Észak-Afrikában honos. Nagyon illatos fehér virága, áltermése kis, narancs-piros csipkebogyó.

1807-től adathozható a *mindégzöld Rózsza* (MFüvK. 303), 1881-ben *télizöld rózsák* 'Sempervirentes' (MTtK. XVI: 315). A (majdnem) örökzöld fajnak Linné adta a *Rosa sempervirens* binómet (Sp. pl. I: 492), a lat. *semper* 'mindig' és a *virens* 'zöld, zöldell' szavakból való a faji jelző. A latin szaknyelvi név tükörfordítása a magyarban és számos európai nyelvben használatos megfelelője; vö. ang. *evergreen rose*, fr. *rosier toujours vert*, ol. *rosa sempreverde*, or. *роза вечнозелёный* (AFE. 105), ném. *immergrüne Rose* (uo.; R. 1890: Meyers 963), le. *róza wiecznie zielona* (W.), szln. *vednozeleni šipek* (ALP.). További neve a sp. *rosal mosqueta*, *rosal negro* (AFE. 105), vagyis 'pézsmarózsza', 'feketerózsza', az ol. *rosa di San Giovanni* (uo.), azaz 'Szent János rózsája', a port. *roseira-brava* (W.) 'mérges rózsza' és a fő elterjedési helyére utaló sv. *medelhavsros* (GRIN.), vagyis 'földközi-tengeri rózsza'.

illattalan rózsza J. *Rosa inodora* (P. 483). Nyugat-Európában és Bulgáriában honos. Fényes piros, sima csipkebogyói tojásdad alakúak.

A magyar terminus faji jelzője a latin szaknyelvi *inodora* faji jelző tükörfordítása, amely a lat. *odor* 'illatos, szagos' (< lat. *odor* 'illat, szag') antonimája. A ném. *Duft-rose* (AA.) neve pedig éppen ellenkezőleg, 'illatos rózsza' jelentésű. A magyarban is volt 1981-ben *illatos rózsza* (AFE. 103) társneve. Társneve még az *elliptikus rózsza* (www.terra.hu), a latin szaknyelvi *Rosa elliptica* szinonima megfelelőjeként. A lat. *elliptica* 'ellipszis alakú' faji jelző a levelek formájára utal. Megfelelője még a le. *róza eliptyczna* (W.), fr. *rosier à feuilles elliptiques* (AA.), ol. *rosa ellitica*, ang. *elliptical rose*, sp. *rosal elíptico*, or. *роза эллиптическилистная*, ném. *elliptische Rose* 'ua.' (AFE. 103). Ennek fordítása a ném. *ovalblättrige Rose* 'ua.' (uo.) terminus. Szintén a levelek alakja volt a névadás szemléleti háttere ném. *Keilblättrige Rose* (WR. 52), azaz 'éklevelű rózsza' neve esetében.

fénylő rózsza J. *Rosa blanda* (*Rosa nitidula*) (P. 482). Nyugat-Európa és Észak-Afrika az elterjedési területe. Bogyója fényesen vörös héjú, ovális alakú.

Már 1730 előtt leírták és megnevezték a rendszertanban. A 'fénylő' jelentésű latin szaknyelvi *nitidula* (< lat. *nitens*, *nitidus* 'fénylő, csinos' < lat. *nitere* 'fényleni') faji jelzője a név mintája. A levelek felső felének fénylően zöld színe volt a névadás szemléleti háttere. A faj hasonneve az ang. *shining rose*, fr. *rosier brillant*, ol. *rosa nitidola*, sp. *rosal brillante*, or. *роза блестящелистная*, ném. *glänzende Rose* (AFE. 104), azaz 'fénylő rózsza, fénylő kutyarózsza'.

enyves rózsza J. *Rosa pulverulenta* (P. 217). Észak-Afrikában, Nyugat-Ázsiában és Délkelet-Európában honos. Virágai rózsaszínűek, érett gyümölcsei sötétvörösek.

A latin szaknyelvi *Rosa glutinosa* szinonima tükörfordítása, a faji jelző a lat. *glutinous* 'ragadós' szóból való, a *glutinosus* 'csupa enyv' (< lat. *gluten* 'enyv'), a ragacsos lomblevelekre és gyümölcsökre utal. A latin binómen szó szerinti megfelelője a sv. *klibbros* (GRIN.), ang. *glutinouse rose*, fr. *rosier glutineux*, ném. *klebrige Rose*, sp. *rosal aglutinante*, or. *роза клейкая* (AFE. 103), szerb *лељива ружа* 'ua.' (W.). Társneve az *illatoslevelű rózsza* (P. 484; R. 1881: MTtK. XVI: 312), ugyancsak szagára utal ang. *pine-scented rose* (W.), *pine fragrant rose* (www.rareplants.de), azaz 'fenyőillatú rózsza' elnevezése.

havasalji rózsza J. *Rosa pendulina* (P. 217). A legtöbb európai hegyvidéken honos cserje. Rendszertint kevés és hamar lágyuló bogyókat hoz, gyűjtése nem gazdaságos.

1881-ben *alhavasi rózsák* 'Alpinae' (MTtK. XVI: 330), 1924-ben *havasalji rózsza* (MF. II: 543). A faj gyakori előfordulási helyére utal a faji jelző. Hasonneve a *bérci rózsza* (AFE. 105; R. 1952: Növhat. 323). Szintén havasi élőhelye az alapja a Linnétől kapott latin szaknyelvi *Rosa pendulina* (1753: Sp. pl. I: 492) *Rosa alpina*, azaz 'alpesi rózsza' szinonimájának. Ennek tükörszava a le. *róza alpejska* (LH.), ang. *alpine rose*, ném. *Alpen-rose* (GRIN.), fr. *rosier des alpes* [uo.; R. 1887: ua. (CA. 48)], *églantine des Alpes* (AFE. 104), ol. *rosa alpina*, sp. *rosal alpino*, or. *роза альпийская* (uo. 105), illetve bővítménnyel a ném. *Alpenhagrose* (uo.), *Alpenheckenrose*, *Alpen-Handrose* 'ua.' (WR. 79). Hasonló, 'hegyi rózsza' jelentésű a ném. *Gebirgsrose* (uo.), *Berg-rose* (W., R. 1899: ua.

[Alpf. 137]), dán *bjergrose* (LH.), ang. *mountain rose*, sv. *bergros* (GRIN.), fr. R. 1887: *rosier des montagnes* (CA. 49), illetve a Pireneusokra utaló sp. *rosal pirenaico* 'ua.' (AFE. 105) terminus.

Társneve az *árva rózsza* (P. 217). Kocsánya az éréssel lehajlik, bókol, a lekonyuló, csüngő gyümölcsre utal a latin szaknyelvi *pendulina* (< lat. *pendulus* 'lógó') faji jelző, és magyar *függő rózsza* (R. 1809: Term.hist. X, 9: 15) neve, amely Márton József fordítása a németből; vö. ném. *Hängerosen* 'ua.' (uo.), *Hängefrucht-rose* (GRIN.; R. 1899: *hängende Rose* [Alpf. 137]), valamint fr. *églantier à fruits pendants* (TB.), ang. *drooping rose* (AFE. 104), ol. *rosa pendolina* (uo. 105), cs. *říže převislá* (<http://botany.cz>), azaz 'függőgyümölcsű / függő rózsza'.

berzedt rózsza J. *Rosa squarrosa* (R. *canina* var. *squarrosa*) (P. 484). Nálunk is honos tüskés, lombhullató cserje. Szeptembertől érő gyümölcse ovális alakú.

A ném. *sparrige Rose* 'ua.' (AFE. 106) tükörfordítása. A *berzedt* faji jelző a köznyelvben ritka kifejezés (az EKsz. anyagában nem is szerepel). A botanikában a *berzedt* (PallasLex., RévaLex.; ném. *sparrig*) olyan növényrészekre utal, amelyek több oldalról is szétterpednek, számos faj nevében szerepel: *berzedt sás*, *berzedt tőzegmoha*, *berzedt gólyaorr*, *berzedt rozsnok* stb. A *Rosa squarrosa* esetében a jellegzetes fellevelelcsúcs az alapja. Latin *squarrosa* faji jelzője (< lat. *squarrösus* 'varas, ragyás') a levélfoltokra utal. A *berzedt rózsza* fr. *églantier rude* (www.tela-botanica.org), *rosier rude* (AFE. 106) neve 'durva (vad)rózsza' jelentésű. Egyik élőhelye az alapja a faj földrajzi névvel alkotott korábbi latin szaknyelvi *Rosa istriaca* DEGEN, valamint ol. *rosa d'Istria*, sp. *rosa de Istria* (uo.) elnevezésének.

körislevelű rózsza J. *Rosa blanda* (P. 482). Észak-Amerikában honos, átermése gömbölyű, piros csipkebogyó, vékony réteg gyümölcshús veszi körül a sok magot. Igen gazdag vitaminokban és ásványi anyagokban, egyéb bioaktív vegyületekben.

Neve a ném. *eschenblättrige Rose* 'ua.' (W.) tükörfordítása, a ném. *Eschen-rose* 'ua.' (uo.) 'körisrózsza' jelentésű. Az ang. *smooth rose* (EL.) és *smooth wild rose* (LH.), azaz 'sima (vad)rózsza' megkülönböztető nevének az a szemléleti háttere, hogy vesszői – szemben a legtöbb vadrózsával – teljesen tüskétlenek. Erre utal a latin szaknyelvi *blanda* (< lat. *blandus* 'hízelgő, simogató, vonzó') faji jelző is, nem pedig a virágokra, mint számos magyarázatában (pl. W.) fölteszik.

Egyik fontos termőhelyéről, a kanadai Labrador félszigetről kapta ném. *Labrador-rose*, sv. *labradorros* (GRIN.), ang. *Labrador rose*, dán *labradorrose*, észt *labradori kibuvits* (LH.), le. *róza labradoriska*, fr. *rosier du Labrador* (W.) nevét. Száraz domboldalakon, akár homokos vagy köves talajon nő, további nevei közt szintén a gyakori előfordulási helyre utal az ang. *prairie rose* (uo.), ném. *Prärierose* (R. 1890: Meyers 963), azaz 'préirózsza', *meadow rose* és a ném. *Wiesenrose* 'réti rózsza' és az ang. *Hudson-bay rose* (WR. 12), vagyis 'Hudson-öböl rózsza' elnevezése. A fi. *rönsyrusu* nevének 'futórózsza', a cs. *říže pívabná* (LH.) nevének 'kecses rózsza' a jelentése.

Carolina rózsza J. *Rosa carolina* (P. 483). Az Amerikai Egyesült Államokban honos kétszikű cserje. Gömbölyded, szőrös, piros a bogyója, a nyár végén érik be.

Földrajzi névvel nevezték el származási helyéről, az USA Karolina államának nevével. Nyilván a latin szaknyelvi *Rosa carolina* binómen tükörfordítása számos európai nyelvben a neve; vö. dán *Carolinarose*, izl. *Karolínu-rós*, észt *Karoliina kibuvits*, cs. *říže karolínská* (LH.), le. *róza karolińska* (W.), ném. *Carolina-rose*, sv. *Carolinaros* (GRIN.), ang. *Carolina rose* 'ua.' (EL.). Ugyancsak földrajzi névvel alkotott ang. *Pennsylvanian rose* (WR. 19) neve. A ném. *Sandrose* (uo.) 'homoki rózsza', az ang. *pasture rose* (EL.) nevének 'legelőrózsza' a jelentése.

Gizella-rózsza J. *Rosa gizellae* (P. 483). Közép-Európában endemikus faj. Alacsony termetű, tüskés cserje, csipkebogyója tojásdad, a csészelevelek visszahajlók.

Borbás Vince szeretett feleségéről, akivel 28 évig élt boldog házasságban, Csörghey Gizeláról nevezte el ezt a fajt. A latin szaknyelvi nevet 1880-ban tette érvényesen közzé: *Rosa gizellae* Borb. (Borbás 1880: 486).

ligeti rózsza J. *Rosa afzeliana* (*dumalis*) (R. 482). Európában és Délnyugat-Ázsiában őshonos. Szeptembertől érő, ovális és nagyon puha bogyóját kedvelik a madarak is.

Nevének szó szerinti megfelelője a szlk. *ruža hájna* (LH.) és az ol. *rosa delle boscaglie* 'ua.' (ALP). A fr. *rosier des buissons* (uo.) 'bokrok rózsája' jelentésű. Leveleinek színére utal szln. *sinjezeleni šipek* (uo.), ang. *glaucous dog rose* (W.), ném. *blau-grüne Rose, graugrüne Rose* (WR. 28), dán *blågran rose*, észt *hallikasroheline kibuvits* (LH.), azaz 'kékeszöld v. szürkészöld vadrózsa' neve. A latin szaknyelvi *afzeliana* faji név a svéd botanikus, Adam Afzelius (1750–1837) nevét őrzi. A sv. *kal nypon* és a holl. *kale struweelroos* (uo.) neve 'csupasz csipkebogyó' értelmű. A faj nevei közt a sv. *höstnypon* 'őszi csipkebogyó', a dán *tidlig hunderose* 'korai kutyarózsa', az ang. *short pedicelled rose* 'rövid kocsányú rózsza, a norv. *kjøttnype* pedig 'hús-csipkebogyó' (uo.) jelentésű.

kisvirágú rózsza J. *Rosa micrantha* (P. 483). Nyugat- és Közép-Európában őshonos. Termése ovális, élénkpiros bogyó, gazdag C-vitaminban és ásványi anyagokban.

A latin szaknyelvi *micrantha* faji jelzőnek 'kisvirágú' a jelentése (< gör. *mikrósz* 'kis, kicsi' és *anthosz* 'virág'). A magyar név a latin binómen tükörfordítása, akárcsak a faj legtöbb európai nyelvi neve; vö. ném. *kleinblütige Rose* (GRIN.), ang. *smallflower rose* (EL.), ol. *rosa parviflora*, or. *роза мелкоцветковая*, fr. *rosier à petites fleurs* (AFE. 104), le. *róza drobnokwiatowa* (W.), dán *småblomstret rose*, holl. *kleinbloemige roos*, szlk. *ruža drobnokvetá*, észt *väikeõieline kibuvits*, cs. *růže drobnokvětá*, *růže malokvětá* és szln. *šipek drobnocvetni* (LH.).

parlagi rózsza J. *Rosa gallica* (austriaca, pumila, rubra) (P. 483). A legtöbb kerti rózsza őse, telt virágú, illatos változatait már régen termesztésbe vonták. Bogyója kerekded alakú, apró mirigyszőrökkel borított, téglavörösre vagy barnáspirosra érik.

Igen korai felbukkanású a magyar írásbeliségben, már Calepinus szótárázta 1585-ben: *parlagi rosa*, auagy tsipke rosa (Cal.). 1881-ben *parlagi rózsák* vagy *futó rózsák* 'Arvenses' (MTk. XVI: 342), 1896-ban a *parlagi rózsza* a csarabfü és a hérics népnyelvi neve (PallasLex.). 1902: *parlagi rózsza* 'Rosa gallica' (MVN. 103), 1911: ua. (Nsz. 259), 1952: ua. (Növhat. 323), 1966: ua. (MNöv. 149). A faj gyakori előfordulási helye a névadás szemléleti háttere. Ugyancsak élőhelyére utal *gall rózsza* (W.) társneve, amely a Linné adta latin szaknyelvi *Rosa gallica* binómen alapján tükörfordítással keletkezett, akárcsak az ang. *gallic rose*, sv. *gallicarosor*, izl. *galla-rós*, szlk. *ruža galská*, cs. *růže galská* (LH.), ol. *rosa gallica*, or. *роза галльская* (AFE. 103), ném. *gallische Rose* 'ua.' (WR. 38).

1807-ben *körtvélyes Rózsza* (MFüvK. 303) a neve, mint Diószegiék írják, „gyüm. körtvélyformák”. Társneve a *bársonyrózsza* (P. 217; R. 1966: MNöv. 149), a *tarka rózsza* (R. 1902: MVN. 103), a *törpe rózsza* (R. 1902: uo.), és a *földi rózsza* (R. 1966: MNöv. 149). Tükörfordítással átvett *ecetrózsza* (uo.) társneve; vö. ném. *Essigrose* 'ua.' (WR. 38). Megvan az oroszban is: *роза укучная* 'ua.' (AFE. 103). Ezek a nevek, valamint ném. *Zuckerrose* (uo.), azaz 'cukorrózsza' neve azt jelzi, hogy e faj konyhanövényként jutott szerephez. A fr. *petit Provins* (WR. 38), *rosier de Provins* (uo.; R. 1887: CA. 49) elnevezését a Párizstól 50 km-re délre fekvő francia város, *Provins* nevével alkották, az az alapja, hogy e város vidékén a 13–18. században igen jelentős rózsauültetvények kerültek el. Tükörfordítással átvette több más nyelv is; vö. ang. *Provins-rose* (ALP.) *rose of Provins* (WR. 38), sv. *provinsros*, sp. *rosal de Provins* (LH.). Tehát nem a Provence vidékére utal a név, noha e földrajzi nevek hasonlósága miatti félreértés következtében használatos dán *provenceroose*, port. *roseira-de-provença*, sőt fr. *rosier de Provence* (uo.), *provençal rose* (AFE. 103) neve is. Nagy franciaországi elterjedtsége alapján hívják 'francia rózsának' számos nyelvben; vö. sp. *rosal de Francia*, *rosa francesa*, fi. *ranskan ruusu*, fr. *rosier de France*, le. *róza francuska*, holl. *franse roos*, dán *fransk rose*, ném. *Franzosenrose* (LH.), *französische Rose*, szln. *francoski šipek* (ALP.), ang. *rose de France*, *french rose* (WR. 38), or. *роза французская* (AFE. 103).

Szintén élőhelyre utaló terminus a latin szaknyelvi *austriaca* faji jelző, valamint a '(törpe) ausztriai rózsza' jelentésű ang. *dwarf austrian rose*, fr. *rosier d'Autriche* (uo.), továbbá az ang. *hungarian rose*, port. *roseira-de-Alexandria*, sp. *rosa de Alejandria* (LH.), *rosal Castellano* (AFE. 103) neve is. A *Rosa gallica* ang. *apothecary rose* (uo.), ném. *Apotheker-rose*, ol. *rosa serpeggiante var. officinalis* (AA.) nevének az az alapja, hogy már igen régtől gyógyászati célra használják összehúzó és vértisztító hatása miatt. Az ol. *rosa serpeggiante* 'kanyargó rózsza' (AFE. 103), a ném. *Gartenrose* 'kerti rózsza' (LH.) jelentésű. A *Rosa Gallica* lehetett a római tudós, az idősebb Plinius (Kr. e. 23–79) *Historia naturalis*ában a milétoszi rózsza, a tőle átvett ang. *Rose of Miletus* (R. 1854: Loudon II: 785). A *Versicolor* fajta a *Rosa gallica officinalis* spontán hibridje, leírások szerint a késő középkorból

való, ez volt a fr. *rose rouge*, valamint az ang. *red rose* (AFE. 103), a híres *red rose of Lancaster* (L.H.), a R. 1809: *Lankaster rózsza* (Term.hist. X, 9: 5). A *Rosa gallica* var. *centifolia* fordítása a fr. *rose à cent feuililles* (uo. 7: 15) és a magyar *százlevelű rózsza* 'ua.' (R. 1809: uo.; 1952: Növhat. 325).

HIVATKOZÁSOK

- AA. = *Bioterra Biogärtnereien, Astrantias Umstellbetrieb* /CH-BIO-006/ (<http://www.astrantias.com>).
- AFE. = Szaniszló Priszter: *Arbores frutesque Europae*. Budapest, 1981.
- Alpf. = K. W. v. Dalla Torre: *Die Alpenflora der österreichischen Alpenländer, Südbaierns und der Schweiz*. München, 1899.
- ALP. = *ALPARC, the Alpine Network of Protected Areas* (www.alparc.org).
- Bauhin = Johann Bauhin: *Historia plantarum universalis. I–III*. Ebrodovni, 1650.
- Borbás 1880 = Borbás Vince: A Magyar Birodalom vadon termő rózsái monographiájának kísérlete – Primitiae monographia Rosarum imperii Hungarici. *MTA Math. és TermudKözl.* 16: 305–506.
- Bull.Soc. = *Bulletin de la Société Philomatique*. Société philomatique de Paris. 1864–.
- Bull.Tor. = *Bulletin of the Torrey Botanical Club*. New York, 1870–1996.
- CA. = Eugene Empeya: *Catalogue descriptif des arbres, arbustes, arbrisseaux*. Genf, 1887.
- CF. = *Catalogue of Fruits cultivated in the Garden of the Horticultural Society*. London, 1826.
- D. = Vidéki Róbert: *Dendrotaxonok Magyarországon*. Kézirat. NyME Növénytani Tsz. Sopron, 2003.
- DWb. = Wahrig, Gerhard: *Deutsches Wörterbuch*. Gütersloh, 1971.
- EL. = *Encyclopedia of life*. (A legnagyobb biológiai adatbázis) (<http://www.eol.org>).
- G. = Helmut Genoust: *Etymologisches Wörterbuch*. Basel–Boston–Berlin, 1996.
- Grimm. DWb. = Jacob Grimm – Wilhelm Grimm: *Deutsches Wörterbuch. I*. Leipzig, 1854.
- GRIN. = *Taxonomy for Plants*. United States Department of Agriculture (www.ars-grin.gov).
- Gyógyn. = Kovács Levente: *Gyógynövény zsebkönyv*. Csíkszereda, 1996.
- HC. = *Historical common names of Great Plains plants* (www.unl.edu).
- LH. = *Liber herbarum*. Reference-guide to Herbal medicine (www.liberherbarum.com).
- Loudon = J. C. Loudon: *Arboretum et fruticeum Britannicum*. London, 1854.
- M. = H. Marzell: *Alphabetisches Verzeichnis der deutschen Pflanzennamen*. Leipzig, 1957.
- ME. = Aldo Deco – Carla Volonte: *Meravigliose erbe*. Milano, 1981.
- Meyers = Szerzői kollektíva: *Meyers Konversationslexikon*. Leipzig–Wien, 1885–1892.
- MF. = Jávorka Sándor: *Magyar Flóra (Flora Hungarica)*. I–III. Budapest, 1924–1925.
- MFüvK. = Diószegi Sámuel – Fazekas Mihály: *Magyar fűvész könyv*. Debrecen, 1807.
- MNöv. = Csapody Vera – Priszter Szaniszló: *Magyar növénynevek szótára*. Budapest, 1966.
- MTtK. = *Mathematikai és Természettudományi Közlemények*. Pest, 1865–1944.
- MVN. = Wagner János: *Magyarország virágos növényei*. Budapest, 1902.
- NclB. = Benkő József: *Nomenclatura Botanica*. (Magyar Könyv-ház I.) Pozsony, 1783.
- NomPann. = C. Clusius: *Stirpium nomenclator pannonicus*. Antverpia, 1584.
- Nsz. = Cserey Adolf: *Növényiszótár*. Budapest, 1911.
- NyIrK. = *Nyelv- és Irodalomtudományi Közlemények*. Kolozsvár, 1957–.
- P. = Priszter Szaniszló: *Növényneveink*. Budapest, 1998.
- PbF. = Rudolf Schubert – Günther Wagner: *Pflanzennamen und botanische Fachwörter*. Leipzig, 1988.
- Soó 1971 = *Species et combinationes novae florum Europae praecipue Hungariae*. IX. *Acta Bot. Acad. Sci. Hung.* 16.
- Sp.pl. = Linné, Carl: *Species Plantarum*. Holmia, 1753.
- TB. = *Tela Botanica. Le réseau de la botanique francophone* (www.tela-botanica.org).
- Term.hist. = F. J. Bertuch: *Természethistóriai képeskönyv az ifjúság hasznára és gyönyörködtetésére*. Ford. Márton József. Bécs, 1805–1813.
- W. = *Wikipedia, the free encyclopedia* (<http://...wikipedia.org>).
- WR. = *Wildrosen – Rosa ssp. von A-Z* (www.welt-der-rosen.de).
- Zelenyák = Zelenyák János: *A gyógynövények hatása és használata*. Budapest, 1908.
- Zelnik = Halász Zelnik Katalin: *Moldvai csángó növénynevek* (Csoportnyelvi Dolgozatok 36). Budapest, 1987.